

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, a 2009. év január hó 27. és február 4. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

í t é l e t e t :

A különösen jelentős vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntette és más bűncselekmények miatt folyamatban lévő büntetőügyben a Fővárosi Ítéltábla 1.Bf.159/2007/50. számú ítéletét megváltoztatja:

Az I. r. vádlottat bűnösnek mondja ki 1 rb. folytatólagosan elkövetett hűtlen kezelés büntetében /Btk. 319.§ (1) és (3) bekezdés a) pont/.

Az I. r. vádlott 19 rb. - 2 esetben folytatólagosan elkövetett - hivatali visszaélés büntetteként értékelt cselekményét 2 rb. folytatólagosan elkövetett hivatali visszaélés büntetének minősíti /Btk. 225.§/.

Az I. r. vádlottat ezért, valamint a terhére megállapított 2 rb. felbujtóként, részben folytatólagosan elkövetett hűtlen kezelés büntette miatt - halmazati büntetésül - 2 (kettő) évi börtönbüntetésre ítéli. A börtönbüntetés végrehajtását 2 (kettő) évi próbaidőre felfüggeszti.

Egyebekben az I. r. vádlottal szemben a másodfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

A VI. r. és a VII. r. vádlottakkal szemben a másodfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Az I. r. vádlott az első- és másodfokú eljárásban felmerült, összesen 362.635 (Háromszázhatvankettőezer-hatszázharmincöt) Ft bűnügyi költség megfizetésére köteles, míg a harmadfokú eljárásban felmerült 38.500 (Harmincnolcezer-öt száz) Ft, valamint az első- és másodfokú eljárásban a VII. r. vádlott kirendelt védő díjával felmerült mindösszesen 269.100 (Kettőszázhatvankilencezer-egyszáz) Ft bűnügyi költséget az állam viseli.

I n d o k o l á s

A Fővárosi Bíróság az 1.B.66/2002/225. számú, 2006. október 17. napján kihirdetett ítéletével az I. r. vádlottat 19 rb. - 1 (helyesen 2) esetben folytatólagosan elkövetett - hivatali visszaélés büntette és 1 rb. nagyobb értékre (helyesen nagyobb vagyoni hátrányt okozó) hűtlen kezelés büntette miatt halmazati büntetésül 2 évi börtönbüntetésre ítélte, amelynek végrehajtását 4 évi próbaidőre felfüggesztette.

Az I. r. vádlottat 1 rb. nagyobb értékre elkövetett sikkasztás büntette és 1 rb. magánokirat-hamisítás vétsége miatt emelt; a VI. r. és a VII. r. vádlottat az ellenük 1 rb. (helyesen a VII. r. vádlottal szemben 2 rb.) jelentős értékre, folytatólagosan elkövetett orgazdaság büntette miatt emelt vád alól felmentette.

A kölcsönös fellebbezések folytán másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla 2008. április 29. napján hozott 1.Bf.159/2007/50. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta:

Az I. r. vádlottat az ellene nagyobb vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntette miatt emelt vád alól felmentette (tényállás I. pont, repülőjegyek) ugyanakkor bűnösnek mondta ki 2 rb. felbujtóként - részben folytatólagosan elkövetett - hűtlen kezelés büntetében /Btk. 319.§ (1) és (3) bekezdés b) pont **T.** Kht., **C.** Rt. fiktív munkaszerződések/.

Az I. r. vádlottal szemben ezért, valamint a terhére helyesen megállapított cselekményekért az elsőfokú bíróság által kiszabott halmazati büntetést tekintette kiszabottnak.

A VI. r. vádlottat bűnösnek mondta ki bűnsegédként, folytatólagosan elkövetett hűtlen kezelés büntetében /Btk. 319.§ (1) és (3) bekezdés b) pontja, **T.** Kht. fiktív munkaszerződés/.

Ezért a VI. r. vádlottat 450 napi tétel, napi tételenként 400 Ft, összesen 180.000 Ft pénzbüntetésre ítélte.

A VII. r. vádlottat bűnösnek mondta ki 1 rb. bűnsegédként, folytatólagosan elkövetett hűtlen kezelés büntettségében /Btk. 319.§ (1) és (3) bekezdés a) pontja **T.** Kht./ és 1 rb. bűnsegédként, folytatólagosan elkövetett hűtlen kezelés büntettségében /Btk. 319.§ (1) és (3) bekezdés b) pontja, **C.** Rt. fiktív munkaszerződés/.

Ezért a VII. r. vádlottat halmazati büntetésül 500 napi tétel, napi tételenként 400 Ft, összesen 200.000 Ft pénzbüntetésre ítélte.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét az I. r., a VI. r. és a VII. r. vádlottakkal szemben helybenhagyta.

A másodfokú eljárás során felmerült 348.865 Ft bűnügyi költségből az I. r. vádlottat kötelezte 253.255 Ft bűnügyi költség megfizetésére. Megállapította, hogy a további 95.610 Ft bűnügyi költséget az állam viseli.

A Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság ítélete ellen a Fellebbviteli Főügyészség az I. r. vádlott terhére, az 1 rb. nagyobb vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntette alóli felmentés miatt a bűnösség megállapítása végett és a büntetés súlyosítása érdekében, továbbá a VI. r. és a VII. r. vádlottak terhére a büntetés súlyosításáért és vagyonek kobzás alkalmazása érdekében jelentett be fellebbezést.

A másodfokú ítélet ellen az I., a VI. és a VII. r. vádlottak és védőik felmentésért fellebbeztek.

A Legfőbb Ügyészség BF.1786/2008/I-1. számú írásbeli nyilatkozatában és a nyilvános ülésen is az I. r. vádlott terhére bejelentett ügyészi fellebbezést módosított tartalommal, a VI. r. és a VII. r. vádlottak terhére változatlan tartalommal fenntartotta.

A Legfőbb Ügyészség a reklámszerződéssel érintett Z. K. Rt. vonatkozásában a tényállás kiegészítését indítványozta a cégbírószági iratok alapján azzal, hogy ez esetben is a tulajdonosi jogokat a miniszter gyakorolta.

Indítványozta, hogy a Legfelsőbb Bíróság az I. r. vádlott bűnösségét mondja ki további 1 rb. folytatólagosan elkövetett, nagyobb vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntettségében (I. tényállási pont, repülőjegyek).

Állapítsa meg, hogy az I. r. vádlott hivatali visszaélésnek minősített cselekményei 11 esetben jelentős vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntettségének, 1 esetben pedig különösen nagy vagyoni

hátrányt okozó hűtlen kezelés büntettének is minősülnek (II. tényállási pont, reklámszerződések).

Állapítsa meg, hogy az I. r. vádlott 2 rb. felbujtóként elkövetett hűtlen kezelés büntetteként értékelt cselekményeket tettesként követte el (III. tényállási pont, munkaszerződések).

Az I. r. vádlott esetében a kiszabott szabadságvesztés mértékét súlyosítsa, a végrehajtás felfüggesztését mellőzze, alkalmazzon vele szemben a Btk. 53.§-a alapján közügyektől eltiltás mellékbüntetését.

A VI. r. és a VII. r. vádlottak büntetését súlyosítsa, velük szemben szabjon ki a Btk. 43.§-ának b) pontja és a 89.§-ának (1) bekezdése alapján végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés büntetést és az elkövetéskor hatályos Btk. 62.§-ának (1) bekezdése alapján rendelje el a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyon elkobzását (III. tényállási pont).

A Legfőbb Ügyészségnek a tényállás I. pontjával, a repülőjegyekkel kapcsolatos álláspontja szerint az elkövetéskor hatályos 131/1997. számú Korm. rendelet és a 4/B 1999. számú Miniszteri utasításoknak megfelelően alakult ki a minisztériumban az a gyakorlat, miszerint az I. r. vádlottat kísérő delegáció tagjai, főosztályvezetők, osztályvezetők részére minden esetben komfort fokozatú repülőjegy vásárlására került sor. Ezt a gyakorlatot követte a minisztérium a tényállás szerinti két külföldi út alkalmával is, amikor mindkét esetben a főosztályvezető komfort osztályon utazott. Az I. r. vádlottnak tudnia kellett arról, hogy kik vehetik igénybe az I. osztályú repülőjegyet. Az I. r. vádlott megszegte a vagyonkezelési szabályokat, amikor az arra nem jogosult VI. r. vádlott részére az I. osztályú repülőjegy vásárlására adott utasítást, és ezzel a többletkiadással vagyoni hátrányt okozott. Cselekménye megvalósítja a hűtlen kezelés büntettét.

A reklámszerződésekre vonatkozó II. tényállási pont minősítését az ügyészi fellebbezés nem támadta, az ezzel kapcsolatos álláspontja az volt, hogy a reklámszerződések kapcsán a szolgáltatás és ellenszolgáltatás értékarányosságán túl szükséges annak vizsgálata is, hogy a reklámszerződés mennyiben szolgálta a gazdasági társaságok érdekeit. A szolgáltatások igénybevétele mennyire volt célszerű, illetve indokolt.

A kizárólag kutatási, kísérleti jellegű tevékenységet végző, monopolhelyzetben lévő, lakossági ügyfelekkel nem rendelkező társaságok esetében, amelyek korábban nem, vagy csak minimális összegben folytattak reklámtevékenységet, a sportlétesítményekben elhelyezett, lakosságot megcélzó hirdetések, amelyek a

szolgáltatásaik igénybevételének előmozdítását a ráfordítást megközelítő mértékben növelni nyilvánvalóan nem voltak képesek, egyértelműen értékelhető vagyoni hátrányként a reklámszerződésekre kifizetett összegek.

A fellebbezés indokai szerint az érintett társaságok tulajdonosa a Magyar Állam, a miniszter, illetve a politikai államtitkár csak annak képviselőjeként gyakorolja a tulajdonjog egyes részjogosítványait. E részjogosítványok alapján a tulajdonosi jogok gyakorlója, idegen vagyont kezel és e körben hozott döntéseiért mint vagyonkezelő önálló felelősséggel tartozik. Mindezekből következően az I. r. vádlottnak a reklámszerződéssel kapcsolatos hivatali visszaélésnek minősített cselekményei az érintett 18 társaság közül 12 esetben a hivatali visszaéléssel halmazatban hűtlen kezelés büntettének is minősülnek.

A munkaszerződések (III. tényállás) esetében az előbbi érvekre és az EBH 2007.1684. számú eseti döntésre figyelemmel az utasításra eljáró egyszemélyes gazdasági társaságok ügyvezetőinek a bűnössége nem lenne megállapítható, így az I. r. vádlott cselekménye nem járulékos, hanem önálló bűncselekmény, amelyet nem felbujtóként, hanem tettesként követett el.

Az ügyész a VI. és a VII. r. vádlottak esetében és a IV. tényállásban foglalt cselekmény, a cukor- és lisztértékesítés tekintetében a jogi minősítést nem támadta.

Az I. r. vádlott és védője fellebbezését részletesen, írásban indokolta. Az I. r. vádlott bűncselekmény hiányában történő felmentését, másodsorban az ítéletek hatályon kívül helyezését kérte.

Az I. r. vádlott és védője általánosságban mind az első-, mind a másodfokú ítélet megalapozatlanságára hivatkoztak. Álláspontjuk szerint az eljáró bíróságok a tényállást nem derítették fel kellően, a rendelkezésre álló bizonyítékokat nem vonták értékelésük körébe, a hiányos és részben iratellenes ténymegállapítások téves ténybeli következtetésen alapulnak. Az eljáró bíróságok indokolási kötelezettségüknek sem tettek eleget.

Az I. r. vádlott írásban indokolt és szóban is megismételt fellebbezésében kifogásolta, hogy az eljárás az ártatlanság vélelmének, a védekezéséhez, a tisztességes eljáráshoz való alkotmányos jogai sérelmével folyt le, nem vették figyelembe szóbeli, írásbeli észrevételeit, feljegyzéseit. Közreműködését, észrevételezési és kérdezési jogát folyamatosan korlátozták, bizonyítási indítványait csak részben teljesítették.

Sérelmezte mentelmi jogának megsértését, a jegyzőkönyvek hibáira vonatkozó korábbi kifogásait is megismételte.

A fellebbezés írásbeli indokai között kiemelt szerepet kaptak a bizonyítás törvényességével kapcsolatos kifogásai. Állítása szerint sérültek a bizonyítás értékelésének eljárási szabályai. Nagy számban fordult elő hamis tanúzás, hamis tanúzásra felhívás, hamis vád, mentő körülmény elhallgatása. Az ezekkel érintett vallomásokat a bíróság nem rekesztette ki a bizonyítékok köréből még akkor sem, ha a vallomást tevő maga hivatkozott kényszervallatásra.

Nem tették lehetővé a Be. 193.§-a alapján valamennyi irat megismerését.

A bíróság megsértette a Be. 321.§ (4) bekezdésének rendelkezéseit, amikor az elsőfokú ítélet meghozatala előtt a minősítés változtatására tekintettel nem tanácskozott az elnapolás lehetőségéről.

A VI. r. vádlott védőjének érvei szerint a másodfokú bíróság helytelen jogi következtetéssel állapította meg a VI. r. vádlott bűnösségét. A VI. r. vádlott részéről nem történt bűncselekmény, ha mégis, társadalomra veszélyességben való tévedés okán nem büntethető. A másodfokú bíróság iratellenesen egészítette ki a tényállást a szerződések fiktív voltával, nem adta indokát az ítélet indokolásában miért mellőzte a munkára készen állására utalást.

Arra is hivatkozott, hogy a VI. r. vádlott az évekig tartó eljárás miatt elvesztette állását, lakását, a cselekmény súlyához képest fokozott terhet jelentett számára az eljárás elhúzódása, ezért a büntetés súlyosítása, bűnösségének megállapítása esetén sem indokolt.

A VII. r. vádlott védője a vádlott felmentését kérte, álláspontja szerint bűnösségének megállapítása anyagi jogszabályt sért.

A védő elsődlegesen arra hivatkozott, hogy a másodfokú bíróság megsértette a másodfokú eljárás szabályait, a felülmérlegelés tilalmát és a tényálláshoz kötöttség elvét.

A VII. r. vádlottra vonatkozó tényállás nem volt megalapozatlan, bizonyítást a másodfokú bíróság e körben nem folytatott, a bizonyítékok értékelésére és eltérő tényállás megállapítására így nem volt lehetőség. Ennek ellenére állapította meg a másodfokú bíróság, hogy a szerződés fiktív volt, holott senki nem állította, hogy azt nem akarják teljesíteni. A „fiktív” tényállási elem rögzítése tette lehetővé a bűnösség megállapítását.

A másodfokú eljárásban eltérő tényállás megállapítása esetén felmentő ítélet meghozatalának van helye. Ezzel szemben a másodfokú bíróság eltérő tényállás alapján a vádlott bűnösségét állapította meg.

Elsődlegesen a VII. r. vádlott felmentését, másodlagosan az ítélet helybenhagyását kérte.

A fellebbezések közül a Legfelsőbb Bíróság az ügyészi fellebbezést részben, a következők szerint találta alaposnak.

A Legfelsőbb Bíróság kétirányú fellebbezéssel megtámadott másodfokú ítéletet az I., a VI. és a VII. r. vádlottakra vonatkozóan az azt megelőző első- és másodfokú eljárást a Be. 387.§ (1) bekezdése értelmében felülbírált.

A felülbírálat nem érintette az I. r. vádlottal szemben hozott, másodfokú eljárásban sem támadott felmentő rendelkezéseket, és a külön felmentő rendelkezés nélkül a bűnösség köréből kirekesztett résztényállásokat.

A Legfelsőbb Bíróság a felülbírálat során úgy ítélte meg, hogy az első- és a másodfokú eljárásában nem merült fel olyan, a Be. 399.§-ában írt eljárási szabálysértés, amely az ítélet hatályon kívül helyezését tette volna szükségessé.

Az eljáró bíróságok a perrendi szabályokat betartották, a bizonyítás során biztosították az eljárásban részt vevők jogainak gyakorlását.

Az I. r. vádlott mentelmi jogának megsértésére való hivatkozás a másodfokú ítélet ellen bejelentett fellebbezés indokolásának is részét képezte. A másodfokú bíróság meggyőző választ adott a vádlott és védő által felvetett aggályokra, a tényállást iratszerűen kiegészítette, a másodfokú bíróság jogi okfejtésével a Legfelsőbb Bíróság is egyetértett.

A tárgyalási jegyzőkönyvek áttekintése után megállapítható, hogy a tárgyalási szakban a vádlotti és védői jogok érvényesülése biztosítva volt.

A tárgyalási jegyzőkönyvekkel kapcsolatos kifogások már a másodfokú eljárásban is felmerültek, amelyekre a Fővárosi Ítéltábla megfelelő választ adott.

A bizonyítási indítványok hallgatólagos elutasítására vonatkozó jogos észrevételekkel, a jegyzőkönyvek pontatlanságaival a

másodfokú bíróság részletesen foglalkozott, a lényeges hibákat kijavította, az általa ekörben kifejtettek helytállóak.

Az eljáró bíróságok a bizonyítás során az eljárási szabályok betartásával jártak el.

A bizonyítás terjedelmét a vád tárgyává tett tények köre határozza meg, így az ezekhez még áttételesen sem kapcsolódó iratokat, okiratokat és egyéb dokumentumokat - amelyekből jelentős mennyiség halmozódott fel az ügyben - az eljáró bíróságok indokoltan rekesztették ki vagy mellőzték a bizonyítás anyagából.

A bírósági eljárás során egyetlen adat sem merült fel arra vonatkozóan, hogy a bíróságok által a tényállás megállapításánál hivatkozott és figyelembe vett tanúk az igazságszolgáltatást sértő bűncselekményt követtek volna el, vagy vallomásukat törvénysértő vagy tiltott módon szerezték volna be.

Az eljárás adatai nem igazolták az eljárás alapelveinek sérelmét, valamint azt, hogy a vádlott magánéletére vonatkozó adatok szükségtelenül kerültek volna nyilvánosságra. A Be. 60.§ és a Be.77.§ (2) bekezdésében írt követelmények nem szenvedtek csorbát.

A Be. 321.§ (4) bekezdésének megsértése relatív eljárási szabálysértés. Az a körülmény, hogy az elsőfokú bíróság a vádlottra kedvezőbb minősítés változtatására tekintettel az elnapolás tekintetében a tanácskozást elmulasztotta, az ügy érdemi elbírálását nem befolyásolta.

Az elsőfokú bíróság a széles körben lefolytatott, terjedelmes bizonyítási eljárás során a tényállást kellően felderítette, azt a másodfokú bíróság szükséges körben kiegészítette. A beszerezhető lényeges, az ügy szempontjából releváns bizonyítékokat az eljáró bíróságok megvizsgálták és értékelési körükbe vonták. Ennek során logikai hibát nem vétettek. Mérlegelő tevékenységükről, illetve annak eredményéről meggyőző érvekkel adtak számot.

A védők az ítélet megalapozatlanságát téves érvekkel vitatták. Nem tartozik ugyanis a megalapozatlanság fogalmi körébe a bizonyítékoknak a tárgyalás közvetlenségén alapuló bírói meggyőződés szerinti értékelése, amelynek támadása a harmadfokú eljárásban sem lehet eredményes.

Megalapozatlanság körében a tényállás iratellenességére hivatkozás sem alapos. A tényállás akkor iratellenes, ha a megállapított tényekre az értékelés tárgyát képező bizonyításanyagban egyáltalán nincs adat, vagy annak tartalma eltér a bíróság által neki tulajdonított tartalomtól.

Ide nem vonható az az eset, amikor a bíróság a rendelkezésre álló ellentétes vallomások vagy más bizonyítási eszközök közül egyeseket elfogad, míg másokat elvet. A vádlottak védekezésével nem egyező, de a bizonyítás anyagában meglévő tények indokolt elfogadása esetén iratellenességről nem lehet szó.

Mindezekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság az elsőfokú bíróság által megállapított, a másodfokú eljárásban kiegészített és helyesbített tényállást megalapozottnak, iratszerűnek és a bizonyítékokkal összhangban állónak találta és így az a Be. 388.§ (1) bekezdése értelmében a harmadfokú eljárásban is irányadó volt.

Az ügyész által hivatkozott tényállás kiegészítésére nem volt szüksége, mert az indítványban kért adatokat a másodfokú ítélet más része a 29. oldalon egyértelműen tartalmazza.

I. tényállás (repülőjegyek):

Az irányadó tényállás alapján tévedett a másodfokú bíróság, amikor a repülőjegyekkel kapcsolatban az I. r. vádlottal szemben felmentő rendelkezést hozott. Döntésének indokolása is téves.

Kétségtelen, hogy nem volt olyan jogszabály, amely a VI. r. vádlott külföldi utazásának komfortfokozatára vonatkozóan előírást tartalmazott volna.

A másodfokú bíróság érvelése szerint az elsőfokú bíróság által hivatkozott kormányrendelet kizárólag az állami vezetői juttatások jogosultsági feltételeit szabályozta, a tisztviselőkre viszont nem terjedt ki. A köztisztviselők jogállásáról szóló törvény sem tartalmaz erre vonatkozóan rendelkezést. Ennek megfelelően az I. r. vádlott nem szegett meg jogszabályt, sem belső rendelkezést, amikor vagyonkezelői jogkörben utasítást adott az I. osztályú jegyek megvásárlására. „A teljes körű vagyonkezelői felelősség mellett a két jegy értékkülönbözete is elenyésző és csak a teljes gazdálkodással összefüggő vagyonkezelési körben lenne vizsgálható.”

Mindezek mellett az ítélőtábla elfogadta az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást, miszerint a repülőjegyek megvásárlására az I. r. vádlott utasítására került sor és megállapította, hogy az I. r. vádlottat e körben is teljeskörű vagyonkezelői felelősség terhelte.

A repülőjegyekkel kapcsolatban a büntetőjogi felelősség eldöntése körében elsődlegesen az elkövetés idején hatályban volt, az állami vezetői juttatások jogosultsági feltételeiről szóló 131/1997. (VII. 24.) Korm. rendeletből kell kiindulni.

A hivatkozott kormányrendelet 19.§ (1) bekezdésének egyértelmű rendelkezése szerint „ha a külföldre utazás repülőgéppel történik

a) a kormány tagja I. osztályt;

b) az államtitkár, a helyettes államtitkár, az államtitkári illetőleg helyettes államtitkári juttatásban részesülő személy „komfort” osztályt vehet igénybe.”

A kormányrendelet félreérthetetlen szabályozást tartalmazott és nem adott lehetőséget az ettől eltérő gyakorlat kialakítására, mérlegelés alapján egyedi elbírálásra vagy más belső szabályozásra. A kormányrendelet idézett rendelkezéséből következően az I. r. vádlott sem volt jogosult arra, hogy külföldi utazásai során I. osztályú repülőjegyet vegyen igénybe. Az ügyész azonban a vádirati tényállásból – a helytelen gyakorlatot elfogadva – az I. r. vádlottra terhelő adatokat kirekesztette, így ezek jelen eljárás tárgyát már nem képezik.

Abból a körülményből, hogy a hivatkozott rendelet hatálya az ott felsorolt személyekre terjedt ki, az államigazgatásban a köztisztviselőkre viszont nem, semmiképpen nem következik az, hogy e körön kívül eső személyek, köztisztviselők különböző beosztásokban gyakorlatilag korlátozás nélkül vehettek volna igénybe olyan szolgáltatásokat, amelyekre kifejezetten csak a kormány tagjai voltak jogosultak. Ennek megfelelően e kormányrendelettel összhangban alakult ki a minisztériumban az az utazási gyakorlat, amely szerint az I. r. vádlottat kísérő delegáció tagjai, főosztályvezetők, osztályvezetők részére komfort fokozatú repülőjegyek vásárlására került sor. Így egyedül és kizárólag a titkárságvezető részére történt ettől eltérő utasítás kiadása a vádlott részéről.

Az I. r. vádlott a saját jogán, mint a minisztérium politikai államtitkára és a delegáció vezetője vagyonkezelői jogokat gyakorolt. Az I. r. vádlott a vagyonkezelői kötelezettségét szándékosan szegte meg, amikor a titkárságvezető részére a két külföldi utazás során I. osztályú repülőjegy vásárlására adott utasítást a hivatkozott rendelet ismeretében, annak tudatában, hogy a VI. r. vádlott az I. osztályú menetjegy igénybevételére nem volt jogosult. Tudata legalább eshetőlegesen kiterjedt arra, hogy a komfortfokozat és az I. osztályú repülőjegy közötti árkülönbözet az általa vezetett és irányított szervezeti egységen belül indokolatlan kiadásként (jogtalan hátránnyként) fog jelentkezni.

A vádlott büntetőjogi felelősségét nem befolyásolja és a cselekmény jogi megítélésén sem változtat az a körülmény, hogy esetleg mások is a jogszabállyal ellentétesen vették igénybe a külföldi repülőutakat, hogy a kormányrendeletet senki nem tartotta be, hogy az utazások szervezésében a korábban kialakult rendelettel ellentétes mechanizmusok működtek. Az I. r. vádlottól mint állami

vezetőtől a kormányrendelet betartása, betartatása és nem az azzal ellentétesen kialakult gyakorlat folytatása volt elvárható.

Az 1.300.000 forintnyi szükségtelen kiadás a vagyonkezelői felelősség nagyságától a kezelt vagyon mértékétől függetlenül vagyoni hátránynak minősül.

A felelősség áthárítására hivatkozás, az utasítás kiadásának vitatása, a tényállás elleni támadásként értékelhető, amely a megalapozott tényállásra tekintettel a harmadfokú eljárásban sem lehetett eredményes.

Ezért a Legfelsőbb Bíróság az I. r. vádlott bűnösségét 1 rb., a Btk. 319.§ (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő, a Btk. 12.§ (2) bekezdésére figyelemmel folytatólagosan elkövetett hűtlen kezelés bűntettében megállapította.

II. tényállás (reklámszerződések):

A reklámszerződések jogi megítélésénél viszont nem tévedtek az eljáró bíróságok, amikor az I. r. vádlott e cselekményeit a Btk. 225.§-a szerinti hivatali visszaélés bűntetteként értékelték.

Az irányadóként elfogadott tényállás szerint az I. r. vádlott miután a sportegyesület pénzügyi nehézségekkel küszködött, úgy döntött, hogy a sportegyesület és a minisztérium kezelésében lévő, illetve az általa alapított gazdasági társaságoknak reklámszerződések megkötése útján kell támogatni a sportegyesületet.

Az I. r. vádlott a reklámszerződésekre vonatkozó utasításait nem az előírt írásos formában, hanem személyesen, vagy a helyettes államtitkár, főosztályvezetője útján adta ki.

Az I. r. vádlott utasításának megfelelően, elvárásai szerint a minisztérium által alapított, illetve vagyonkezelése alatt álló társaságok vezetői 1998., 1999., 2000. és 2001. évben a clubbal reklámszerződések kötöttek, amelyeknek elsődleges céljuk az I. r. vádlott szándékának megfelelően a club pénzügyi támogatása volt.

A Btk. 225.§-ában meghatározott hivatali visszaélés bűntettét az a hivatalos személy követi el, aki azért, hogy jogtalan hátrányt okozzon, vagy jogtalan előnyt szerezzen hivatali kötelességét megszegi, hatáskörét túllépi, vagy hivatali helyzetével egyébként visszaél.

Jelen esetben a törvény szerinti elkövetési magatartások változatai közül az I. r. vádlott esetében a hivatali helyzettel egyéb módon

visszaélés valósult meg. Ekörbe az olyan magatartások vonhatók, amelyek a hivatalos személy hivatalos minőségéhez fűződő jogosítványoknak rendeltetésükkel ellentétes, szabályellenes gyakorlatában nyilvánulnak meg és nem értékelhetők hatáskör túllépésének és nem ütköznek konkrét magatartási előírásokba sem.

Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az I. r. vádlott a hivatali visszaélés büntetettét valósította meg, amikor közvetlenül vagy közvetve szóban adott utasítással nyomást gyakorolt a társaságok vezetőire annak érdekében, hogy olyan szerződést kössenek meg, amely nem állt szándékukban.

Az I. r. vádlottat mint a tulajdonosi jogok képviselőjét ugyanis a joggyakorlás ezen módja nem illette meg, jogszerűen ilyen szóbeli utasításokat nem adhatott. Ezzel az I. r. vádlott is teljességgel tisztában volt. A vádlott a ráruházott széleskörű hivatali hatalmát, befolyását használta fel arra, hogy olyan anyagi előnyhöz juttassa a clubot, amelyre törvényes lehetősége költségvetési keretben már nem volt.

A fellebbezés írásbeli indokolásában az I. r. vádlott kiemelten hangsúlyozta, hogy a reklámszerződések megkötésére nem szóbeli utasítására került sor, valamennyi esetben közös egyeztetés után kollektív döntés született. A minisztérium vezetése csupán felvetette a clubnál való reklámozás lehetőségét és annak kölcsönös előnyeit. A club anyagi támogatásának üzleti alapokra helyezése volt a cél, ez nem csupán a sportklubnak lett volna kedvező, hanem a szerződő agrárcégek számára is előnyös reklámlehetőséget jelentett volna.

Az I. r. vádlott felelősségét ez esetben is igyekezett áthárítani a gazdasági társaságok vezetőire azáltal, hogy állítása szerint ha ez bűncselekmény lett volna, kötelesek lettek volna az utasítás végrehajtását megtagadni.

A vádlott állításait egybehangzó, következetes tanúvallomások cáfolták, és azok ellentétesek a bizonyítékok perrendszerű értékelésével megállapított tényállással is.

Ellentmondanak a vádlott védekezésének a ténybeli adatok is: az azonos minta alapján előre elkészített reklámszerződések megkötésének hasonló körülményei, a csaknem egyidejű aláírásuk, évenként megemelt összegű megújításuk, formai és tartalmi egyezőségük, az I. r. vádlott távozása után kivétel nélküli felmondásuk. Mindezek egyértelműen arra utalnak, hogy a reklámszerződések nem közös egyeztetés, kollektív döntés alapján, a társaságok önkéntes kezdeményezésére jöttek létre.

Amennyiben a cégek az I. r. vádlott nyilatkozata szerint önállóan, saját elhatározásukból, elfogadva a felkínált lehetőséget kötötték volna meg a szerződéseket, úgy az I. r. vádlott büntetőjogi felelőssége valóban nem merülne fel, de jelen esetben nem erről van szó.

Tévesen minősítették az eljáró bíróságok a hivatali bűncselekményt a vagyoni elleni cselekményekhez igazodóan a reklámszerződések megkötésében közreműködő társaságok száma szerint és ennek indokait sem adták.

A hivatali visszaélés célzatos bűncselekmény. A jogtalan előny szerzése mint célzat kizárólag a clubhoz köthető. Egyazon jogtalan előny (hátrány), vagyis egy következmény előidézése végett kifejtett elkövetési magatartás bűncselekményi egység.

Az I. r. vádlott a tényállás II. pontjában írtak szerint ugyan többszörösen is visszaélt hivatali helyzetével, amikor a különböző társaságok vezetőit arra utasította, hogy olyan reklámszerződéseket kössenek, amelyek megkötése eredetileg nem állt szándékukba. Több olyan intézkedést tett személyesen vagy megbízottjai útján, amelynek eredményeként a tényállásban felsorolt gazdasági társaságok tisztségviselői az elvárásait teljesítették. Az I. r. vádlott célja, szándéka azonban arra irányult, hogy kizárólag a clubot juttassa jogtalan előnyhöz a reklámszerződések megkötése révén. Az elkövető szándéka tehát egy kedvezményezettet érintően egyetlen jogtalan előny megszerzésére irányult, ennek érdekében azonban hivatali helyzetével többször is visszaélt. A jogtalan előny címzettjének azonossága, az elkövetési magatartások megegyezése következtében az anyagi halmazat nem állapítható meg. Ezért az I. r. vádlott ezen cselekményei egységesen 1 rb. folytatólagosan elkövetett hivatali visszaélés bűntettének minősülnek. Anyagi bűnhalmazat ugyanis csak akkor kerülhet szóba, ha a többszörös tényállásszerű magatartás, akár kötelességszegés, hatáskörtúllépés vagy hivatali helyzettel történő visszaélés arra irányul, hogy különböző kedvezményezetteknek szerezzen különböző jogtalan előnyt, illetve okozzon egymástól eltérő jogtalan hátrányt.

Helyesen értékelték az eljáró bíróságok hivatali visszaélés bűntettként az I. r. vádlott cukor és liszt eladásokkal kapcsolatos, a tényállás IV. pontjában írt tevékenységét is.

A vádlott szándéka ez esetben az volt, hogy a korábbi gyakorlattól eltérően az addigi piaci szereplőkkel szemben, azok kizárásával az általa kijelölt vevőkör kerüljön jogtalanul előnyösebb helyzetbe. Ennek érdekében utasította a **T.** Kht. vezetőjét, hogy az általa megjelölt kft.-kel kösse meg az értékesítésre vonatkozó szerződést.

Ez esetben is többszöri ismétlődő, de ugyanazon elkövetési magatartással ugyanazt a címzettet, L. G. kft.-jét közvetlenül vagy érdekeltségi körébe tartozó gazdasági társaságokon keresztül részesítette nyereséges vásárlási lehetőség biztosításában megnyilvánuló jogtalan előnyben. Ez további 1 rb. folytatólagosan elkövetett hivatali visszaélés büntette.

Az I. r. vádlott arra hivatkozása, hogy az ügyletekhez nincs köze, utasítást senkinek nem adott, ugyancsak a tényállás támadását jelenti.

Nem értett egyet a Legfelsőbb Bíróság viszont azon ügyészi állásponttal, hogy az I. r. vádlott terhére a reklámszerződésekkel kapcsolatban a hivatali visszaélés büntette mellett, azzal halmazatban az indítványban megjelölt társaságok esetében a hűtlen kezelés büntette is megállapítható lenne.

A tényállás szerint a társaságok által megkötött reklámszerződések a polgári jog szabályainak megfeleltek, érvényesek és visszterhesek voltak. A sportegyesület a piaci áron vállalkozott a reklámtevékenységre és a szerződésben kikötött szolgáltatást teljesítette. A szolgáltatás-ellenszolgáltatás értékarányos is volt. A szerződő cégek a szerződésben szereplő reklámfelületeket reklám céljára igénybe vették. A reklámtevékenységnek a piacra gyakorolt hatásáról azonban vizsgálatok nem készültek, sem a szerződések megkötése előtt, sem azt követően. Erre utóbb már nem is volt lehetőség. A reklámok forgalomra gyakorolt hatása nem ismert, azt a szerződésekben érintett cégek vezetői is különbözőképpen értékelték.

A reklámszerződéseket megkötő cégek tényállásban rögzített tevékenységi köre, a korábbi reklámtevékenységük jellege és az arra fordított összegek értékelése alapján sem ítéltető meg bizonyossággal, hogy a reklámszerződések alapján megjelentett reklámok, amelyek tartalmi jellege, megjelenési formája sem ismert, milyen mértékben voltak alkalmasak a cégek szolgáltatásainak előmozdítására. A reklám nem hoz feltétlenül hasznót, annak elmaradása önmagában nem vagyoni hátrány. A reklámtevékenység szolgáltatás, amelynek ellenértéke, ára van. A reklám nem jár szükségszerűen forgalomművekedéssel és gazdasági eredményt sem garantál, ilyenkor sem állítható, hogy nem érte el célját. Nehezen mérhető, nem is mérték, hogy a reklám mennyiben szolgálta a gazdasági társaságok érdekeit, mi volt a hozama, igénybevétele haszonnal vagy hátránnyal járt-e.

Mindezekből következően a reklámszerződések alapján a szolgáltatás ellenértéke fejében kifizetett összegek nem értékelhetők vagyoni hátránnyként. Ugyanez vonatkozik az ügyész által nem teljesen azonos, és nem csupán objektív szempontok szerint kiválasztott

kutatási és kísérleti jellegű tevékenységet végző, monopolhelyzetben lévő cégek esetére is.

Ezért nem csak a vagyoni hátrány összepszerűsége, hanem maga a vagyoni hátrány mint tényállási elem sem volt bizonyítható. Ezért jelen esetben a hűtlen kezelés büntettének - a hivatali visszaéléssel halmazatban - megállapítására nem kerülhetett sor.

A másodfokú bíróság ítéletének 33. oldal utolsó és a 34. oldal első bekezdésében foglaltak félreértésre adhatnak alapot, és a 35. oldal első bekezdésével sem állnak összhangban. A másodfokú bíróság sem rótta az I. r. vádlott terhére a hűtlen kezelés büntettét, ennek ellenére az elsőfokú ítélet indokolásának pontosítása kapcsán azt állapította meg, hogy az „I. r. vádlott tisztában volt azzal - mivel az utasítást megelőzően bekérte és megvizsgálta az adott társaságok vagyoni helyzetét tükröző mérlegeket -, hogy a társaságok vezető tisztségviselőinek tiltakozása ellenére kötött szerződések végrehajtásakor vagyoni hátrányt okoz: nyilvánvaló, hogy az I. r. vádlott szándéka nem arra irányult, hogy az adott gazdasági társaságok vagyoni hátrányt szenvedjenek, csupán belenyugodott a hátrány okozásába”. Ebből, a következő bekezdésből és a 35. oldal harmadik bekezdéséből az következik, hogy a szerződések következtében a gazdasági társaságok vagyoni hátrányt szenvedtek, csak annak pontos összepszerűsége nem tisztázott. Ez azonban önmagában a hűtlen kezelés megállapítását nem zárna ki, mivel e bűncselekmény tényállási eleme maga a vagyoni hátrány, annak összepszerűsége a cselekmény minősítését érinti. Ugyanakkor az ítélet 35. oldal első bekezdése is azt rögzítette, hogy nem lehet megállapítani, hogy „az érvényesen létrejött kétoldalú és megvalósult tartalmú szerződés okozott-e és milyen mértékben vagyoni hátrányt, és az minden társaságnál bekövetkezett-e”. A vagyonmérlegek megvizsgálásának tényéből pedig nem következik az I. r. vádlott vagyoni hátrány okozására irányuló eshetőleges szándéka.

A Legfelsőbb Bíróság a nem egyértelmű, téves következtetést is tartalmazó megállapításokat a másodfokú ítélet indokolásából kirekesztette.

III. tényállás (munkaszerződések):

A megállapított tényállás e cselekményre vonatkozóan is megalapozott. A másodfokú bíróság tényszerű adatokkal, időponttal, összepszerűségekkel egészítette ki, illetve pontosította a tényállást, megjelölve a kiegészítés bizonyítékait. Az elsőfokú bíróság ítéletének tényállása egyébként a kiegészítések nélkül is tartalmazza a bűncselekmény megállapításának alapjául szolgáló tényeket. Nem sértette meg a másodfokú bíróság a Be. 352.§ (3) bekezdésének rendelkezését, amikor a tényállást pontosította és kiegészítette. A másodfokú bíróság nem állapított meg eltérő

tényállást, ugyanis nem jelent eltérő tényállást annak megállapítása, hogy a VI. r. és a VII. r. vádlottal megkötött megbízási szerződések fiktívek voltak. Az irányadó tényállás alapján egyértelmű, hogy a megbízási szerződések nem valós adatokat tartalmaznak, az I. r. vádlott a neki végzett munka fejében kívánta a minisztérium terhére ki nem fizethető rendszeres bérjellegű juttatásba részesíteni munkatársait. A tényállás szerint az I. r. vádlott utasítása alapján kötötték meg a megbízási szerződéseket. Az I. r. vádlott azonban jogszerűen nem utasíthatta a két társaság vezérigazgatóját, hogy az általa megjelölt személyekkel szerződést kössön.

A VI. és a VII. r. vádlottak a szerződés megkötésekor és azt követően is mindvégig tudatában voltak annak, hogy munkavégzés nélküli díjazásban részesülnek, ezzel a társaságnak vagyoni hátrányt okoznak.

A megalapozott tényállás alapján a vádlottak bűnösségének megállapítása okszerű, cselekményük jogi minősítése törvényes.

Helyesen állapította meg a Fővárosi Ítéltábla, hogy az I. r. vádlott az utasítással felbujtója a vagyonkezeléssel megbízott cégvezetők kötelességszegő magatartásának, amellyel összefüggésben a két cég vagyoni hátrányt szenvedett. A megbízási szerződések megkötésekor a két gazdasági társaság vezető tisztségviselője önálló vagyonkezelői minőségben járt el és vagyonkezelési kötelezettségük megszegésével kötötték meg a társaságnak a fentiekben megjelölt vagyoni hátrányt okozó szerződéseket. Az I. r. vádlott felbujtói minőségét vitató ügyész állásponttal szemben a Legfelsőbb Bíróság az ítéltábla által részletes, több helyen kifejtett megalapozott érveivel értett egyet.

Az I. r. vádlott tehát e cselekményekben felbujtóként felel, a VI. és a VII. r. vádlottak pedig bűnsegédei a cselekménynek. Bűnsegédi magatartásuk azonban nem a pénz felvételével, hanem a megbízási szerződés aláírásával megvalósult - ahogy erre az ügyész helyesen utalt -, ennek indoka, hogy az aláírás realizálta a vagyonkezelői szabályok megszegését és nyitotta meg a vagyoni hátrány megteremtésének lehetőségét.

Mindhárom vádlottal szemben helyesen alkalmazták az eljárt bíróságok az elkövetéskor hatályos büntető törvényeket, a cselekmények megnevezésére azonban az azóta hatályba lépett eljárásjogi rendelkezések /Be. 258.§ (2) bekezdés d) pont/ az irányadók, amelyek 2008. január 1-től hatályosak.

A büntetés kiszabása során az I. r., a VI. r. és a VII. r. vádlottak esetében az első- és másodfokú bíróság a bűnösségi

körülményeket lényegében hiánytalanul feltárta és azokat súlyuknak megfelelően értékelte a büntetés nemének és mértékének meghatározásakor.

E körben mindössze annyi helyesbítés szükséges, hogy az I. r. vádlottnál nem enyhítő körülmény a részesi alakzat, ugyanis kizárólag a bűnsegédi magatartáshoz fűződhet büntetést csökkentő hatás, a felbujtáshoz nem.

A Legfelsőbb Bíróság a vádlottak megváltozott körülményeire, a nekik fel nem róható igen jelentős időmúlásra - a cselekmények elkövetésétől több mint 8 év telt el - tekintettel úgy ítélte meg, hogy a büntetés súlyosítása egyik vádlott esetében sem indokolt.

Az I. r. vádlottal szemben figyelemmel a cselekmények tárgyi súlyára, jellegére, a folytatólagos elkövetésre, a többszörös halmazatra, a büntetési célok elérését szabadságvesztés kiszabásával látta biztosítotttnak.

A szabadságvesztés tartamát a bűnösségi kör módosulása mellett is - az első- és másodfokú bírósággal egyezően - 2 év börtönben határozta meg.

Az I. r. vádlott egészségi állapotára, szakértői véleménnyel igazolt súlyos, gyógyíthatatlan betegségére, az elsőfokú ítélet óta is eltelt hosszabb időre tekintettel a Btk. 89.§ (2) és (3) bekezdése alapján a szabadságvesztés végrehajtását a büntett miatt kiszabott szabadságvesztés esetén a törvényben meghatározott legkisebb tartamú, 2 évi próbaidőre függesztette fel.

A Legfelsőbb Bíróság a VI. r. és a VII. r. vádlottakkal szemben alkalmazott büntetés nemével és mértékével annak helyes indokai alapján egyetértett.

A cselekmények elkövetésekor hatályban volt Btk. 62.§ (1) bekezdése szerint vagyoneklobzás mellékbüntetésként kizárólag szabadságvesztés kiszabása mellett volt alkalmazható. Mivel a VI. r. és a VII. r. vádlottak esetében a Legfelsőbb Bíróság szabadságvesztés kiszabását nem látta szükségesnek, és velük szemben az elkövetéskori büntető szabályokat alkalmazta, a vagyoneklobzás elrendelésének törvényi feltételei nem álltak fenn. Ilyen körülmények között a VI. és VII. r. vádlottakhoz került jogtalan haszon vagyoneklobzás címén történő elvonására nem kerülhetett sor.

Az I. r. vádlott és védője a büntetőeljárás során általuk becsatolt iratok közül jelentős mennyiségű irat ismertetését indítványozta a

nyilvános ülésen. Ezen indítványukat már az első- és másodfokú eljárás során is előterjesztették, amelyeket a bíróságok mint szükségtelent elutasították. Ekként a bizonyítás köréből korábban kirekesztett és tárgyalás anyagává nem tett iratok ismertetésére irányuló kérelem bizonyítási indítványnak minősül. A harmadfokú eljárás során azonban a Be. 386.§ (2) bekezdés értelmében bizonyítás indítványozására nincs lehetőség, ezért a Legfelsőbb Bíróság ezen indítványokat elutasította.

Az I. r. vádlott és védője fellebbezésének indokolásában sérelmezte a másodfokú bíróság bünyügyi költséggel kapcsolatos rendelkezését is, miszerint a másodfokú bíróság olyan szakértői költség megfizetésére kötelezte, amely indokolatlan. A fellebbezés ezen hivatkozása alaptalan, ugyanis a rendelkezésre álló iratokból megállapítható, hogy a másodfokú bíróság törvényesen kötelezte az I. r. vádlottat az N. A. tanú igazságügyi orvosszakértői vizsgálatával felmerült 253.255 Ft megfizetésére. Ezen túlmenően a Legfelsőbb Bíróság a Be. 338.§ (1) bekezdése alapján az I. vádlott igazságügyi orvosszakértői vizsgálatával felmerült 35.940 Ft bünyügyi költség megfizetésére is kötelezte.

Az iratokból megállapítható, hogy N. A. tanú igazságügyi orvosszakértői vizsgálatát az I. r. vádlott és védője indítványozta annak eldöntése érdekében, hogy a tárgyaláson kihallgatható-e vagy sem egészségkárosodás veszélye nélkül. Mindkét szakértői vizsgálat szükséges és indokolt volt, azok eredményét a bíróság a bizonyítási eljárás során felhasználta, így azt az I. r. vádlott köteles viselni. Ezért a másodfokú eljárás során felmerült vele kapcsolatos, mindösszesen 362.635 Ft bünyügyi költséget köteles az I. r. vádlott az államnak megfizetni.

A VII. r. vádlott részére a bíróság költségmentességet engedélyezett, így a vele kapcsolatosan felmerült bünyügyi költséget az állam viseli, erről azonban az elsőfokú ítélet nem rendelkezett. Ezt a Legfelsőbb Bíróság pótolta és megállapította, hogy a VII. r. vádlott kirendelt védői díjával és a másodfokú határozatban hivatkozott tanúköltséggel felmerült, együttesen 269.100 Ft bünyügyi költséget az állam viseli.

A kifejtettekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság a Fővárosi Ítéltábla ítéletét a rendelkező részben foglaltak szerint a Be. 372.§ értelmében megváltoztatta, míg egyebekben a Be. 371.§ alapján helybenhagyta.

Budapest, 2009. február 4.

**Dr. Demeter Ferencné s.k. a tanács elnöke, Dr. Varga Zoltán s.k.
előadó bíró, Dr. Akác Zsolt s.k. bíró**

A Fővárosi Ítéltábla 1.Bf.159/2007/50. számú ítélete a Legfelsőbb
Bíróság Bhar.III.833/2008/5. számú ítéletében foglalt
változtatással az I. r., a VI. r. és a VII. r. vádlottak
vonatkozásában 2009. év február hó 4. napján jogerőre emelkedett és
- az I. r. vádlottal szemben kiszabott szabadságvesztés kivételével
- végrehajthatóvá vált.

**Dr. Demeter Ferencné s.k.
a tanács elnöke**

A kiadmány hitelül:

bíróági tisztviselő
N-né TH